

УДК 81'367.633:81'373.611

СВІТЛАНА ГАЛАУР

(Полтава)

ПРЕФІКСАЛЬНО-ПРИЙМЕНИКОВА КОРЕЛЯЦІЯ ЯК АКТУАЛІЗАТОР ПРОСТОРОВОГО ЗНАЧЕННЯ «НАПРЯМ РУХУ В БІК ЛОКАТИВНОГО ОРІЄНТИРА»

Ключові слова: дієслівний предикат, префіксально-прийменникова кореляція, безпосередній/опосередкований різновид префіксально-прийменникової кореляції, семантичний тип префіксально-прийменникової кореляції, локативні відношення, локативний орієнтир.

Проблемі організації речень із префіксально-прийменниковою кореляцією присвячено чимало наукових праць сучасних українських мовознавців, зокрема І.Р. Вихованця [2], Н.П. Гальони [4], М.І. Степаненка [6] та ін. У них сформовано основні теоретичні засади семантичного співвідношення на префіксально-прийменниковому зрізі, проаналізовано валентні властивості дієслівного предиката з просторовим префіксом. Семантико-синтаксичний підхід до вивчення префіксально-прийменникової кореляції потверджує необхідність глибшого проникнення в її значеннєву природу, повного й цілісного уявлення про механізм узгодження префікса й прийменника, який посутньо впливає на формально-граматичну й семантичну будову речення, визначає його компонентний склад. Метою пропонованої розвідки є простеження специфіки репрезентації плану змісту речення префіксально-прийменниковою кореляцією семантичного типу «напря́м руху в бік локативного орієнтира». Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань: 1) установити особливості заповнення предикатної та правобічної позицій в аналізованих реченнях, 2) у межах семантичного типу кореляції «напря́м руху в бік локативного орієнтира» вичленувати всі можливі моделі та субмоделі безпосереднього й опосередкованого її різновидів, 3) описати значення моделей та субмоделей кореляції, 4) виявити, як префіксально-прийменникова кореляція здатна видозмінювати, конкретизувати загальний план змісту речення, тобто формувати його видове значення.

Основним репрезентантом кореляції семантичного типу «напря́м руху в бік локативного орієнтира» є модель **pref** ↔ **prep[до]**. Прийменник *до* за своєю природою є дистантним і вказує на просторове близьке розташування двох предметів. Позицію адвербіального члена в реченнях із префіксально-прийменниковою кореляцією **pref** ↔ **prep[до]** можуть структурувати всі іменники, оскільки на характер переміщення, що «закінчується в безпосередній близькості від самої реалії, ні форма, ні характер реалії ... не впливають» [7, с. 119]. До складу припредикатних реалізаторів зазвичай уходять лексеми на означення

різноманітних природних об'єктів, споруд та їхніх частин, конкретних предметів, фітонімів: «[Вони] До Голубої наді дійшли третього дня під обід» (І. Багрянний); «Вони **підійшли до будинку**» (І. Микитенко); «... [молодиця] **підійшла до діжки з борошном**» (Б. Грінченко); «... він [Волин] **підплив до густого куща водоростей**» (Ю. Покальчук).

Із прийменником *до* узгоджуються префікси *до-/ді-*, *під-/піді-/підо-*, *при-*, *над-/наді-/надо-*, *ви-*, *від-/віді-/відо-/од-/оді-*, *про-*, *з-/зі-/зо-/із-/зі-/с-/іс-*. Вони або допомагають передати виокремлений різновид значення, або виступають семантичними маркерами. Функційно активними є префікси *до-/ді-*, *під-/піді-/підо-*, оскільки саме вони репрезентують семантику наближення: «**Допався** і я **до** свого села, **Усе розтрусив на великій дорозі, Стою на святому на сивім порозі, Хвилини завмерли**» (І. Драч); «... вона [Ганнуся], **вертаючи з вечорниць чи з вулиці, підступалася до** вмурованого в стіну люстерка» (О. Забужко). Префікс *до-* однозначний прийменникові. Префікс *під-/піді-/підо-* вказує на перебування суб'єкта/об'єкта на деякій відстані від кінцевої точки руху, тобто також експлікує значення «простір біля локативного орієнтира». Отже, префікси конкретизують семантику прийменника та утворюють з ним комплексний засіб передачі локативного значення «напряму руху в бік локативного орієнтира».

Префікси *до-/ді-* та *під-/піді-/підо-* можуть виконувати й семантично ідентифікувальну функцію. Детермінація значення речення прямо залежна від їхнього вживання, коли орієнтир об'ємний і допускає різні способи руху (усередину й до), тобто коли правобічну позицію заповнюють іменники – найменування просторів, у межі яких хтось (щось) проникає. Префікси – виразники ексклюзивної семантики – уточнюють, що рух припинено біля локативного орієнтира: «... [Влас] аж до Праги добіг, Та не зміг повернутись додому» (І. Драч); «**Під'їздить до двору колгоспна вантажівка, забейкана у силос і жом**» (В. Яворівський).

Смислове узгодження на префіксально-прийменниковому зрізі **pref[при-]** ↔ **prep[до]** та **pref[над-/наді-/надо-]** ↔ **prep[до]** є опосередкованим. І префікс, і прийменник мають лативну семантику, проте перебувають в опозиції «контактність/дистантність». Наголосимо, що розглядані префікси дослідники кваліфікують як такі, що за семантичними показниками розташовані між дистантними й контактними просторовими префіксами, зауважуючи при цьому, що сема «контактність» для них є домінантною [5, с. 127]. Отже, форманти, про які йдеться, майже не пов'язані зі значенням «напряму руху до просторового орієнтира без проникнення в його межі». У реченнях із таким типом опосередкованої префіксально-прийменникової кореляції не завжди чітко протиставлені інклюзивне та ексклюзивне значення, пор.: «**До кузні приходили колгоспники**» (О. Десняк); [Зоринка] «**Надбігла до галявини**» (Д. Міщенко). Змістову двозначність, яка не дає змоги чітко представити факт дійсності, долає мікро- чи макроконтекст. Саме він установлює напряму руху до кінцевого пункту з проникненням або без проникнення в нього. Двозначність зникає тоді, коли до складу речення входять іменники – назви предметів, для яких сема «внутрішній простір» є індиферентною. Ці синтаксичні конструкції не можуть передавати інклюзивного значення, вони репрезентують лише семантику «напряму руху до локативного орієнтира без проникнення в його межі»: «... Катерина ... **Прийде до криниці, Стане собі під калину, Заспіває Гриця**» (Т. Шевченко); «**Степан надбіг до воза**» (А. Чайковський).

При опосередкованій префіксально-прийменниковій кореляції **pref[ви-]** ↔ **prep[до]** і **pref[від-/віді-/відо-/од-/оді-]** ↔ **prep[до]** префікси та при-

йменники зорієнтовані на реалізацію різних просторово-директивних значень: «Ешелон **вилетів до** синього моря і зі скреготом став» (І. Багрянний); «Він **відходить до** канатки, як можна далі від вікна, і почина бавитись папірцем, бгаючи його в човник» (М. Коцюбинський). Незважаючи на аблативний характер, префікси *ви-* та *від-/віді-/відо-/од-/оді-* усе ж таки можуть експлікувати значення «вказівка на кінцеву точку руху як мету переміщення без проникнення в її межі». Характерною рисою речень із кореляцією моделей *pref[ви-] ↔ rper[до]* та *pref[від-/віді-/відо-/од-/оді-] ↔ rper[до]* є те, що вони невиразно експлікують семантику інклюзивності/ексклюзивності: «Захоплених у бою ворожих старшин стрільці **відвели до** хати священника Василіва у Краснолілі» (М. Андрусяк); «Тітка **віднесла** миску недоїдків **до** клуні» (О. Ульяненко).

У синтаксичних конструкціях з опосередкованою кореляцією *pref[роз-] ↔ rper[до]* загальна семантика ускладнена додатковим відтінком «напряму дії від однієї точки в різні боки»: «... [саранки] **розбіглися** ген скрізь по схилу **до** річки і аж у ліс і перегукуються пишними кольорами серед безлічі інших квітів в морі яскравої зелені, буйної і соковитої» (І. Багрянний); «... димарів сигари **до** неба **розтягли** розтулені вуста» (В. Сосюра).

На особливу увагу заслуговує кореляція *pref[з-/зі-/зо-/із-/ізі-/с-/іс-] ↔ rper[до]*. Її специфікою є реалізація кількох додаткових семантичних відтінків у межах значення «напряму руху в бік локативного орієнтира». По-перше, загальна семантика може зазнавати уточнення просторовою характеристикою «напряму руху в бік локативного орієнтира, який знаходиться на вертикальній осі»: «... [вуса] **важко звисали до** самого підборіддя» (Ю. Покальчук); «Мазепа **звів очі до** неба» (В. Сосюра). Це пов'язане з можливостями префікса *з-/зі-/зо-/із-/ізі-/с-/іс-* виявляти спрямування руху вгору та вниз. По-друге, значення «напряму руху в бік локативного орієнтира» може конкретизуватися семою «рух до локативного орієнтира й повернення назад», тому що префікс *з-/зі-/зо-/із-/ізі-/с-/іс-* здатний ускладнювати аналізований план змісту «різноплановими значеннями кількості (однократний вияв) та мети» [1, с. 173]: «А Змії як вогонь горить, так йому жарко, і поки збігає він **до** Дніпра, щоб напитися та вскочить у воду, щоб прохолодиться трохи, то Кожум'яка вже обмотався коноплями й смолою обсмоливсь» (Українські народні казки); «Туристи залюбки у сезон **сходили б до** річки» («Високий замок», 11 червня 2008). Заповнювачами адвербіальної позиції при цьому майже ніколи не виступають іменники – назви істот, оскільки «розташування людей та тварин у певному відкритому просторі, поза їхнім нормальним місцеперебуванням, є щось непостійне, нестаціонарне. Суперечать одне одному характер реалії та додаткові значення префікса» [7, с. 125]. По-третє, виокремлене значення постає й у такому семантично конкретизованому вигляді: «напряму руху в бік локативного орієнтира: рух в одну точку»: «Берегами змілена ріка Ще **скликає** дівчору під вечір **До** свого єдиного ставка» (Г. Чубач); «Люди, що вже виходили в поле, кинули жнива й збіглися **до** церкви, але поліцаї почали їх бити й цькувати псами» («Українська правда», 13 вересня 2009). Слід зазначити, що синтаксичні структури з кореляцією *pref[з-/зі-/зо-/із-/ізі-/с-/іс-] ↔ rper[до]* демонструють невисокі функційні можливості.

Низьким ступенем продуктивності в сучасній українській мові наділені речення з префіксально-прийменниковою кореляцією *pref[про-] ↔ rper[до]*, оскільки для префікса *про-* основними просторовими характеристиками є «рух крізь об'єкт» або «рух в об'єкт», а не «рух до об'єкта»: «... [Дмитрик], **вчепившись заду до** панських саней, **проїхав до** мосту» (М. Коцюбинський); «Загальним легким

поклоном він [Іван Сергійович Тургенєв] привітався з усіма, хто вже сидів, ... **пройшов до** свого місця» (О. Іваненко).

Лексема *до* – єдиний первинний прийменник, функціонування якого в реченнях із префіксально-прийменниковою кореляцією плану змісту «напрямок руху в бік локативного орієнтира» є типовим. Необхідність конкретнішого позначення характеру просторових взаємовідношень між предметами, явищами стала поштовхом до появи прийменникових сполук – своєрідних відповідників прийменника *до*, проте структурно складніших від нього. Ці прийменникові одиниці, а саме *прямо до*, *близько до*, *ближче до*, *впритул до*, становлять аналітичний комплекс, що містить, крім прийменника *до*, додатковий компонент, чітка частиномовна належність якого уможливорює розширення просторового зображення в межах плану змісту «напрямок руху в бік локативного орієнтира». За участі префіксально-прийменникової кореляції **pref** ↔ **ргер[прямо до]**, **pref** ↔ **ргер[близько до]**, **pref** ↔ **ргер[ближче до]**, **pref** ↔ **ргер[впритул до/упритул до]** план змісту синтаксичної структури може зазнавати подальшої конкретизації вказівкою на безпосереднє наближення до локативного орієнтира: «Одного разу Бишовець **під'їхав прямо до** майданчика на новенькій «Волзі» («Дзеркало тижня», 30 квітня – 15 травня 2004); «Вони [радянські солдати] вже **підійшли близько до** будинку, і Август міг побачити добре їхні обличчя» (Ю. Покальчук); «Ми **вибрались на гору, ближче до** неба, звідси видно степ, горбастий насип дороги і телеграфні стовпи, що стоять у степу, як олов'яні солдатики» (В. Близнець); «Бронепоезд **підлетів впритул до** німецьких позицій» (В. Складенко). Безпосередня префіксально-прийменникова кореляція при цьому функціонує в реченнях, дієслова-предикати руху, переміщення, каузально-моторної дії яких містять у своїй структурі префікс *під-/піді-/підо-*, що має дистантний характер та імплікує початок переміщення на невеликій відстані від кінцевої точки руху. Якщо виникає необхідність передати подолання великої відстані для досягнення кінцевої точки руху, актуалізується префікс *ви-*, який забезпечує вияв префіксально-прийменникової кореляції опосередкованого різновиду.

Семантичний тип кореляції «напрямок руху в бік локативного орієнтира» репрезентують і моделі **pref** ↔ **ргер[в напрямі/у напрямі]**, **pref** ↔ **ргер[в напрямку/у напрямку]**. Завдяки чіткому значенню прийменників, утворених від прийменниково-відмінкових форм, речення з кореляцією **pref** ↔ **ргер[в напрямі/у напрямі]**, **pref** ↔ **ргер[в напрямку/у напрямку]** вказують на напрямок у бік простору і не містять думки про досягнення предмета. Прийменники *в напрямі/у напрямі*, *в напрямку/у напрямку* виступають спеціалізованими засобами репрезентації просторово-директивної семантики «напрямок руху в бік локативного орієнтира» й мають дублети *в напрямі до/у напрямі до*, *в напрямку до/у напрямку до*. Усі ці прийменники подають достатню ексклюзивну лативну інформацію й лише зрідка вступають у змістове співвідношення з префіксом аблативного характеру. Оскільки вказівка префіксом на досягнення кінцевої точки руху не важлива, префіксально-прийменникова кореляція представлена лише опосередкованим різновидом. Найвищу функційну активність мають аблативні префікси *від-/віді-/відо-/од-/оді-* та *ви-*, які, сполучаючись із дієсловами руху, переміщення, каузально-моторної дії та позначаючи напрям руху від межі локативного орієнтира або з його меж, формують із прийменником співвідносну префіксально-прийменникову пару: «28 вересня за наказом командування батальйон О. Семенова **відійшов у напрямку** Харкова» (В. Ревеук); «Він [офіцер] **виправив**

шаблю **у напрямі до** загадкового автомобіля» (В. Владко); «З Великої Мотовилівки повсталий полк **вийшов у напрямку** Білої Церкви вранці 2 січня» (І. Рибалка).

Близькими в плані семантики та валентної будови до речень із префіксально-прийменниковою кореляцією **pref** ↔ **ргер**[в напрямі/у напрямі], **pref** ↔ **ргер**[в напрямку/у напрямку], **pref** ↔ **ргер**[в напрямі до/у напрямі до], **pref** ↔ **ргер**[в напрямку до/у напрямку до] можна назвати синтаксичні конструкції з префіксально-прийменниковою кореляцією **pref** ↔ **ргер**[вбік/в бік/убік/у бік], пор.: «Кораблі ЧФ, які **вирушили в бік** Грузії, до Севастополя можуть і не повернутися» («Високий вал», 10 серпня 2008); «Іванко **хутко голову тому лицареві стяв та й відскочив убік** річки» (Українські народні казки). Однак для прийменника **вбік/в бік/убік/у бік**, на відміну від прийменників **в напрямі/у напрямі**, **в напрямку/у напрямку**, **в напрямі до/у напрямі до**, **в напрямку до/у напрямку до**, характерне обмеження в плані сполучуваності з деякими іменниками. Він, зокрема, не зорієнтований валентно на ті субстантиви, що позначають великі простори, як-от: типи суші (материк, континент), кліматичні зони (Арктика, Антарктика), великі водяні простори (океан, море), держави (Україна, Америка) тощо.

Заповнювачами позиції предиката в реченнях із кореляцією **pref** ↔ **ргер**[вбік/в бік/убік/у бік] можуть виступати й дієслова зорового сприйняття, що мають у своєму складі префікс *в-/вві-/ві-/у-/уви-*: «[Марія] **Вдивлялася в бік** моря, **неспокій уже судомив груди**, та ось мелькнула малинова спідничка, збігла на вулицю дівчинка з жовтими квітами в руці» (Р. Іваничук). У такому разі виявляє себе не опосередкований, як у наведених вище прикладах, а її безпосередній різновид. Синтаксичні структури з безпосереднім типом кореляції **pref**[в-/вві-/ві-/у-/уви-] ↔ **ргер**[вбік/в бік/убік/у бік] виступають пасивними виразниками семантики «напряму руху в бік локативного орієнтира», типовими ж її представниками є речення, в основі яких лежить модель кореляції **pref**[в-/вві-/ві-/у-/уви-] ↔ **ргер**[в/у].

Семантичний тип кореляції «напряму руху в бік локативного орієнтира» репрезентований і моделлю **pref** ↔ **ргер**[в сторону/у сторону]: «... [вони] **в сторону** Звенигородки **вислали розвідку**» (Ю. Мушкетик); «[Марія] **Приносить воду, біжить на вигін, і, приклавши до чола долоню, вдивляється в сторону** заходу сонця» (У. Самчук). Прийменник **в сторону/у сторону** не адаптувався в системі української мови і витіснений адекватним йому прийменником **вбік/убік/в бік/у бік**. Більшість дослідників не розглядають його як окремий компонент у прийменниковому корпусі, тому вважаємо зайвим виділення окремо цієї моделі кореляції на сучасному етапі розвитку мови.

Семантику «напряму руху в бік локативного орієнтира» виявляють також речення з префіксально-прийменниковою кореляцією **pref** ↔ **ргер**[на], у якій префікс взаємодіє не з дистантним, а з контактним прийменником. У прийменникові *на* сема «поверхня» зазнає переосмислення, унаслідок чого припредикатний член «на + знахідний відмінок» показує напряму руху, не говорячи про досягнення названого пункту. Із прийменником *на* корелюють префікси аблативної орієнтації, отже, префіксально-прийменникова кореляція репрезентована лише опосередкованим різновидом. Домінують форманти *ви-*, *від-/віди-/од-/оді-*: «З другого боку покоїв принцеси Елізи **виходять на** широку скляну террасу» (В. Винниченко); «Мільйони крапих синів України **відходили на** схід, залишаючи за собою небачене німецьке кладовище» (О. Довженко). Слід відзначити, що заповнення правобічної позиції іменниками – найменуваннями населених пунктів, окремих адміністративних, географічних областей, країн, установ, організацій,

функційних територій та деякими іншими – провокує випадки в мові, коли нечітко протиставлена семантика «напряму руху в бік локативного орієнтира» та «напряму руху в межі локативного орієнтира».

Префіксально-прийменникова кореляція $\text{pref}[\text{роз-/рози-}] \leftrightarrow \text{prep}[\text{на}]$ вносить до основної семантики речення за допомогою префікса відтінок «спрямованість у різні боки». «Смислова відповідність префікса та прийменника, – зазначає В.Г. Войцехівська, – досягається додатковими лексико-граматичними засобами» [3, с. 25]. По-перше, функцію локативних поширювачів виконують найменування загальнопросторових понять на зразок *бік, сторона*, що отримують форму множини. По-друге, вони здебільшого синсемантичні та набувають завершеності в складі дескрипцій: «*Ішов захожий тихо, нога за ногою, й роздивлявся на всі боки*» (Панас Мирний); «*Повиростали непомітно сини, порозліталися на всі сторони, добра слава пішла по світу про синів*» (О. Довженко).

Функційно пасивними є речення з префіксально-прийменниковою кореляцією $\text{pref} \leftrightarrow \text{prep}[\text{в/у}]$. Безпосередній її різновид виявляє себе в тому разі, коли предикатну позицію займають дієслова оптичного сприйняття, що програмують різноманітні за семантикою іменники – назви локативних і нелокативних понять. Зв'язок між префіксом та прийменником при цьому є повним не лише в семантичному, але й у формальному плані: «... *він [Сашко], хоч йому трішки вже й пройшла образа, втупився в тарілку і мовчав цілий вечір*» (Ю. Покальчук); «... *вдивляється в очі мені з-понад зір, Наче батько, суворий Тарас*» (Д. Павличко).

Якщо предикатну позицію обіймають дієслова руху, переміщення, каузально-моторної дії, активну роль у конституюванні речення відіграє опосередкована кореляція. Неповне семантичне співвідношення виникає за умови, якщо дієслова-предикати сполучаються з префіксом *роз-/рози-*, а до складу правобічного конститuenta входять іменники на взірць *бік, сторона*: «*[Кравцов і Тамара] Розходяться в різні боки*» (О. Коломієць); «... *політичні діячі, які ще вчора клялись у вірності вождю та ідеологічним ідеалам, розбігаються в різні сторони*» («Українська правда», 11 лютого 2010).

Для формування значення «напряму руху в бік локативного орієнтира» за участю кореляції $\text{pref} \leftrightarrow \text{prep}[\text{під}]$ та $\text{pref} \leftrightarrow \text{prep}[\text{попід}]$ необхідні такі додаткові умови: 1) функціонування в ролі предиката дієслів цілеспрямованого руху та переміщення; 2) жорстка лексико-семантична лімітативність на рівні правобічного поширювача. Щодо останньої, то найтипівішими репрезентантами при предикатній адвербіальній позиції виступають субстантиви – назви населених пунктів, а також інших просторових понять, «що не містять у собі семи «нижній простір», передовсім номени «відкритих просторів» [6, с. 175-176]. Локативні компоненти «*під* + знахідний відмінок» та «*попід* + знахідний відмінок» виступають самостійно, а подеколи й за допомогою інтенсифікувальних засобів (найчастіше займенників), виразниками просторової близькості, указуючи на рух з відтінком наближення до локативного орієнтира, тобто на рух в околицю локативного орієнтира. Речення з кореляцією $\text{pref} \leftrightarrow \text{prep}[\text{під}]$ та $\text{pref} \leftrightarrow \text{prep}[\text{попід}]$ назвати ідентичними не можна. По-перше, правобічний компонент, до складу якого входить прийменник з елементом *по-*, виражає відтінок поширення в просторі, а по-друге, узгодження моделі $\text{pref} \leftrightarrow \text{prep}[\text{попід}]$ виступає в реченнях, що мають обмежену сферу функціонування.

Відношення безпосередньої префіксально-прийменникової кореляції здебільшого виникає тоді, якщо дієслівний предикат сполучається з префіксами *під-/піді-/підо-*, *при-*, *пере-*: «*[Степан] Підійшов під село і побачив, що по дорозі коти-*

лись гармати» (Р. Коваль); «... [вони] звернули з великого шляху на вузьеньку дорогу й підійшли нею **понад** ліс» (І. Багрянний); «**Під** Київ старий незглибимая ніч **Прийшла** непомітно степами» (Т. Осьмачка); «З-під Дніпропетровська **під** Київ **перекидають** військовий полк для посилення президентських сил» («Українська правда», 21 лютого 2010).

До складу заповнювача синтаксичної позиції справа можуть уходити й іменники із сімою «нижній простір». Реалізація аналізованої семантики в такому разі досить часто залежить від основного носія валентності, який містить ті префікси, для яких сема «напрямок руху в простір нижче від локативного орієнтира» є індиферентною.

Аналіз особливостей заповнення предикатної та правобічної позицій у реченнях із планом змісту «напрямок руху в бік локативного орієнтира», вичленування моделей та субмоделей префіксально-прийменникової кореляції, установлення їхніх значень дали змогу виявити найтонші семантичні відтінки, реалізовані в синтаксичній структурі за допомогою механізму префіксально-прийменникового узгодження. Як бачимо, в основі взаємозв'язку префікса й прийменника лежить і комунікативна стратегія мовця, тож вирішення розглядуваної проблеми не вичерпується семантико-синтаксичним аспектом, а потребує ще й інших підходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпояско О. К. Морфеміка української мови : морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська. – К. : Наук. думка, 1987. – 212 с.
2. Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1980. – 287 с.
3. Войцехівська В. Г. Прийменникове керування дієслів переміщення з префіксом роз-(розі-) / В. Г. Войцехівська // Питання граматичної будови української мови : тематичний зб. наук. праць / Київ. пед. ін-т ім. О. М. Горького – К., 1979. – С. 22–30.
4. Гальона Н. П. Вияв валентних властивостей предиката у сполуках з префіксально-прийменниковою кореляцією / Н. П. Гальона // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / відп. ред. А. П. Грищенко. – К., 2006. – Вип. 2. – С. 43–54. – (Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови).
5. Городенська К. Г. Деривація синтаксичних одиниць / К. Г. Городенська. – К. : Наук. думка, 1991. – 192 с.
6. Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.
7. Ферм Л. Выражение направления при приставочных глаголах перемещения в современном русском языке. К вопросу префиксально-предложного детерминизма / Л. Ферм. – Stockholm : Uppsala, 1990. – 188 с.

СВЕТЛАНА ГАЛАУР

ПРЕФИКСАЛЬНО-ПРЕДЛОЖНАЯ КОРРЕЛЯЦИЯ КАК АКТУАЛИЗАТОР ПРОСТРАНСТВЕННОГО ЗНАЧЕНИЯ «НАПРАВЛЕНИЕ ДВИЖЕНИЯ В СТОРОНУ ЛОКАТИВНОГО ОРИЕНТИРА»

В статье рассмотрена префиксально-предложная корреляция семантического типа «направление движения в сторону локативного ориентира» с точки зрения её роли в формировании семантики предложения. В пределах этой разновидности корреляции выделены модели и субмодели, описаны их значения.

Ключевые слова: глагольный предикат, префиксально-предложная корреляция, непосредственная/опосредствованная разновидность префиксально-предложной корреляции, семантический тип префиксально-предложной корреляции, локативные отношения, локативный ориентир.

SVITLANA GALAUR

PREFIXAL-PREPOSITIONAL CORRELATION AS A REFLECTION OF SPATIAL MEANING
«DIRECTION OF MOVEMENT IN SIDE OF LOCATIVE REFERENCE POINT»

Prefixal-prepositional correlation of semantic type «direction of movement in side of locative reference point» was considered in the article from the point of view its role in formation of semantic of sentence. Model and submodel were singled out in borders of such variation, meanings were described.

Key words: *verbal predicate, prefixal-prepositional correlation, directmediate variation of prefixal-prepositional correlation, semantic type of prefixal-prepositional correlation, locative relation, locative reference point.*

Одержано 2.02.2012 р.